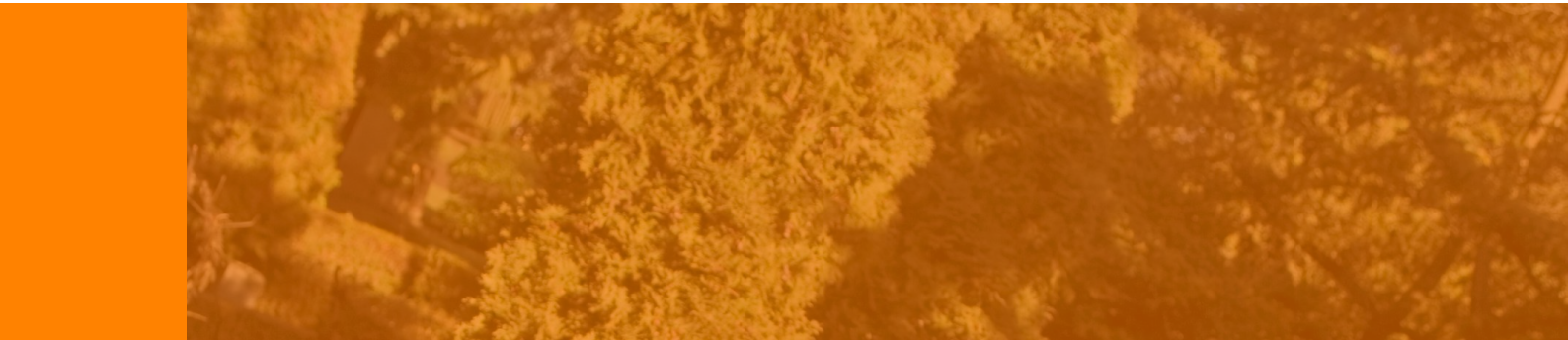

Tæt kobling mellem skole og praktik

Inspiration til skolernes arbejde

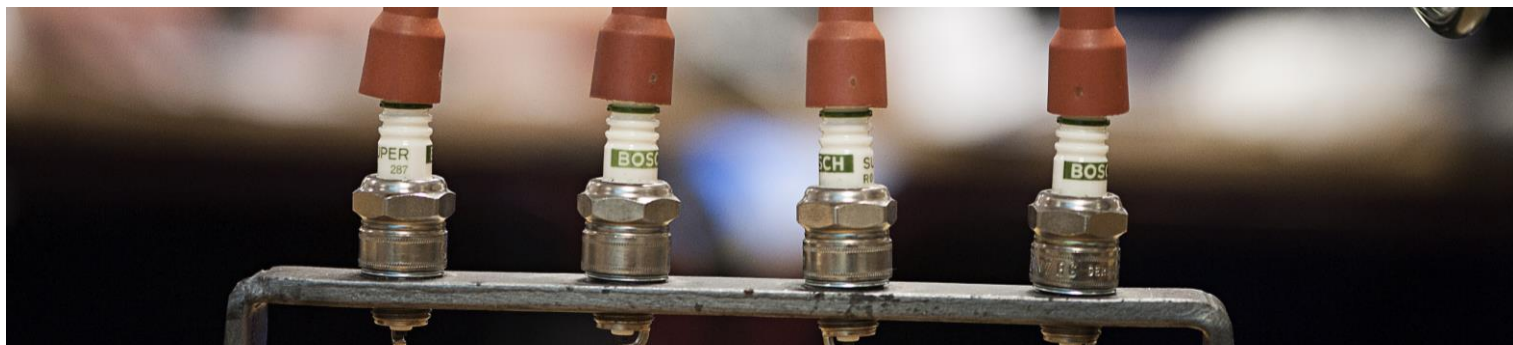

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Indhold

FoU-program om betydning af tæt kobling mellem skole og praktik	3
Dialog med praktiksteder	5
Redskaber til dialog	7
Opgaver på tværs af skole og praktik	11
Synliggør elevernes læring	12

FoU-program om betydning af tæt kobling mellem skole og praktik

En af opgaverne i erhvervsuddannelserne er at skabe en god sammenhæng mellem det eleverne lærer i skolen og det de lærer i praktiken. Derfor har 18 skoler afprøvet forskellige veje til at styrke koblingen mellem skole og praktik – både ved at understøtte en god dialog med praktikvirksomhederne om elevernes læring og ved at lade eleverne løse opgaver, der går på tværs af skoleperioder og praktikperioder.

I dette hæfte kan lærere og ledere i erhvervsuddannelserne finde inspiration til arbejdet med at skabe en god sammenhæng mellem skole og praktik.

I 2013 igangsatte Undervisningsministeriet et forsøgs- og udviklingsprogram med titlen "Betydning af tæt kobling mellem skole og praktik". 18 skoler har deltaget i programmet ved at afprøve forskellige former for indsatser, der havde til formål at understøtte elevernes motivation ved at styrke sammenhængen i deres uddannelse.

De mange projektresultater er sammenfattet og præsenteret i en tværgående analyse, som Center for Ungdomsforskning (CEFU) har stået bag. I analysen findes også en række anbefalinger til det videre arbejde.

CEFU's rapporter findes her:

<http://www.cefudk.dk/emner/forskning-publikationer/alle-publikationer/kobling-af-skole-og-praktik-paa-erhvervsuddannelserne.aspx>

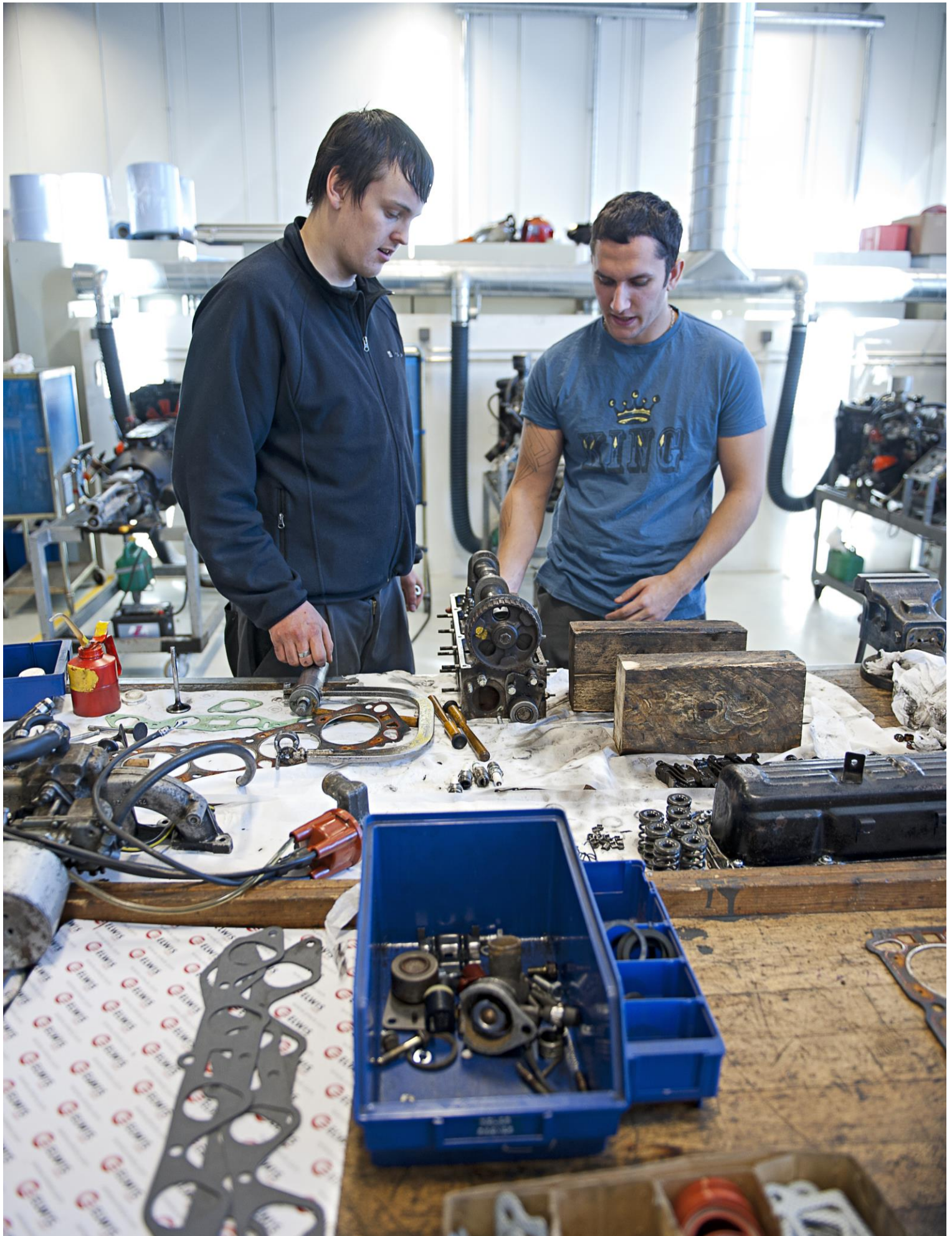
Dette inspirationshæfte samler op på anbefalingerne i CEFU's rapporter og giver konkrete eksempler fra projekterne i programmet som inspiration til det videre arbejde på skolerne.

DELTAGENDE SKOLER I PROGRAMMET

Randers Social- og Sundhedsskole
Århus Social- og Sundhedsskole
Social- og Sundhedsskolen Fredericia-
Vejle-Horsens
Social- og Sundhedsskolen Fyn
Social- og Sundhedsskolen i Silkeborg

Aarhus Business College
Roskilde Handelsskole
Svendborg Erhvervsskole
Tietgen Teknisk Skole Silkeborg
Tradium
Learnmark

Roskilde Tekniske Skole
Skive Tekniske Skole
EUC Nordvest
Mercantec
Tech College Aalborg
CPH West
CELLF

Noget af det, der kan styrke koblingen mellem elevernes læring i skole og praktik, er en øget dialog mellem elev, skole og elevernes praktiksteder. Erfaringerne fra forsøgene i dette program viser, at elevens læring skal sættes i centrum, hvis dialogen mellem skolen og praktikstederne skal understøtte sammenhængen.

Det er en forudsætning, at både skolen og praktikvirksomheden ved, hvad eleven kan, hvis det, eleven arbejder med, og elevens læreproces i skolen og i virksomheden skal understøtte hinanden.

Derfor er der ofte behov for en mere tydelig dialog mellem elev, skole og praktik om det, eleven har lært og kommer til at lære på skolen, og hvad eleven har arbejdet med i praktikken.

Gode råd til styrket dialog med praktiksteder

Resultaterne i FoU-programmet peger på nogle gode råd til arbejdet med at styrke dialogen med praktikvirksomhederne.

Skolen tager initiativet

Initiativet til en styrket dialog med praktikstederne kommer typisk fra skolen. Det forudsætter fx at skolen:

- holder løbende kontakt til virksomhederne
- er bevidst om kulturforskelle. Virksomhedernes formål er ikke oplæring af elever, men at udføre bestilte opgaver. Det er derfor vigtigt at tale om oplæring i tæt sammenhæng med produktionen eller opgaverne i virksomheden.

Aftal formål med dialog

En god dialog med praktikstederne er en dialog, hvor elevens læring er i fokus.

Meningen med dialogen skal være så tydelig og konkret for praktikstederne som muligt. Det kan fx handle om at:

- blive enige med praktikvirksomhederne om formålet med en styrket dialog
- aftale præcist, hvad I vil tale om. Husk, at det er elevens læring, der skal være i fokus
- lave en klar forventningsafstemning med praktikstederne om, hvor meget tid der skal bruges på at tale med hinanden.

En god dialog kan være afsæt for at bringe elevernes kompetencer bedre i spil

En god dialog med praktikstederne kan være med til at styrke sammenhængen i uddannelsen for eleverne. Samtidig kan en god dialog gøre virksomhederne mere opmærksomme på de nye kompetencer, eleven har med sig efter en skoleperiode og derved give eleverne nogle andre typer opgaver, end de hidtil har arbejdet med – opgaver, hvor elevens nye kompetencer bliver anvendt og udviklet.

Dialog med praktiksteder kan fx handle om:

- at gøre status med eleven over hans/hendes læring, så skole og praktiksted kan justere opgaver og oplæring. Det kan danne afsæt for at udfordre eleven bedst muligt
- at styrke elevernes motivation og tydeliggøre sammenhængen i elevens læring på tværs af praktik og skole ved at sætte ord på de mål, der knytter sig til uddannelsens skoledele og praktikdele, fx ved at "oversætte" dem til hverdagsprog og tale om, hvad eleven konkret får ud af forskellige typer opgaver og arbejdet med det teoretiske stof.

Der er eksempler på to former for dialog med praktikvirksomheder i dette forsøgs- og udviklingsprogram:

- **Informationsmøder for virksomheder, elever og eventuelt også deres forældre**

På møderne blev både virksomheder og elever introduceret sammen til uddannelsens elementer og til de mål, der gælder for skoledelen og for praktikdelen. Logbog eller praktikerklæringer blev også vist frem.

- **Trepartssamtaler mellem en elev, elevens lærer og elevens praktikvirksomhed**

De faglige samtaler tog udgangspunkt i elevens læring. Der var i dette program gode erfaringer med at bruge logbog eller en anden oversigt, fx EL-VI-SK, der beskriver elevernes læring og de elementer, der indgår i uddannelsen.

I dialogen med praktikstederne er en tydelig rammesætning vigtig. Det kan være logbogen eller praktikerklæringerne fra det faglige udvalg – eller det kan være et redskab, som skolen selv udvikler, der rammesætter dialogen med praktikvirksomhederne. En god ramme kan være medvirkende til en bedre dialog.

Redskab til at synliggøre elevernes læring

Når skolerne arbejder med at styrke dialogen med praktikstederne om elevernes læring, kan et skriftligt redskab være med til at synliggøre rammerne for samtalerne.

Et skriftligt redskab kan give et fælles afsæt for denne snak, og det kan være en måde synliggøre og drøfte de forskellige vurderinger af elevernes lærerproces, der kan være i spil – herunder også elevens egen vurdering.

En bred forståelse af redskab

Nogle af forsøgene i FoU-programmet har drejet sig om udvikling af et redskab som grundlag for dialogen med praktikstederne. Forsøgene peger på, at et godt dialogredskab formidler målene med elevernes uddannelse på en tydelig og letforståelig måde. Et godt redskab viser også, hvilke mål eleverne skal nå i praktikken, og hvilke der hører til i skoleperioderne.

Nogle uddannelser har fra de faglige udvalg en detaljeret logbog eller nogle praktikerklæringer, som kan være et tilstrækkeligt redskab i dialogen med virksomhederne. Det er dog ikke alle uddannelser, hvor det er tilfældet, så nogle skoler har i programmet udarbejdet nye redskaber, som er mere konkrete end dem fra de faglige udvalg.

Redskaber skal være nemme at læse og opdateres løbende

En erfaring fra FoU-programmet er, at et redskab, der skal danne grundlag for en god dialog med praktikstederne om elevernes læring, skal være konkret, let at læse og overskueligt sat op.

Det er vigtigt løbende at opdatere og justere de redskaber, man bruger, så det er de gældende kompetencemål og praktikmål, der fremgår af redskabet.

EKSEMPLER PÅ REDSKABER TIL DIALOG MED PRAKTIKSTEDER

Pixibog, Tietgen

På handelsskolen Tietgen i Odense har eleverne haft en pixibog med ud til deres praktiksteder, hvor skolen har samlet oplysninger om, hvad eleverne har lært i den forgangne skoleperiode, og hvilke mål der gælder for praktikken. Pixibogen kan praktikvejlederen have i lommen og tage frem i aktuelle samtaler med eleven i det daglige arbejde.

Praktikvirksomhederne oplever, at pixibogen er "guld værd", og eleverne bliver motiverede af at tale med vejlederen om, hvordan det, de har lært på skolen, kan blive sat i spil i praktikken.

Idé til brug af denne folder!

Med udgangspunkt i folderen kan du som oplæringsansvarlig tage en snak med din elev og bede denne om at forklare, hvordan I bruger teorien rent praktisk i butikken.

Det vil give din elev en rigtig god måde at vise dig, at hun/han har forstået, at teorien ikke står alene, men skal føres over i den praktiske hverdag.

Det giver også dig som oplæringsansvarlig en god mulighed for at få en god forståelse af, hvad din elev lærer på skolen, og hvor godt eleven har forstået, at brug af teorierne kan betyde noget for butikkens salg og indtjening.

Vi kontakter jer for at komme en kort smut på besøg i din butik.
I vil telefonisk meget snart blive kontaktest, da vi gerne vil aflægge et besøg i din butik for at få en kortere snak med dig og din elev.

Med venlig hilsen

Jan Pedersen
din elev underviser

Salgsassistent – 2. skoleperiode

På modul 3 har din elev bl. a. arbejdet med følgende emner:

Kundetyper
Alle danskere kommer i butikker - nogen mere end andre. Det er altafgørende for detailhandlen, at man kender og forstår sine kunders ønsker, behov og adfærd = målgruppe

Derfor har din elev arbejdet med flg. emner, der bruges til at beskrive jeres kunder, så I kan fastsætte jeres målgruppe.

Kunderne kan beskrives ud fra demografiske og livsstilmæssige størrelser, samt ud fra deres behov og købsmotiver.

Demografiske størrelser :
Kundebeskrivelser ud fra alder, indkomst, uddannelse, beskæftigelse, civilstand, familjestørrelse, boligform og bopæl.

Livsstil:
Beskrivelser ud fra de aktiviteter, interesser, holdninger den enkelte kunde har.

Minervamodelen med de forskellige segmenter inddrages også i afdækning af målgruppens særkende.

Behov:
Her har eleven arbejdet med, om en vare tilfredsstiller kundens fysiske-, trygheds-, sociale- ego- eller selvrealiserende behov.

Købsmotiver:
Band waggon (købe som andre), thrifty (købe billigt), snob (købe anderledes end andre), veblen (købe dyrt). Her har eleverne fået en god forståelse for, hvad motiver kunne være for kundens valg af vare.

Gruppepåvirkninger:
Primærgruppe har man et tæt og regelmæssigt forhold til.
Sekundærgruppe har man en overfladisk kontakt med.
Referencegruppe er en gruppe, man gerne vil tilhøre i forhold til værdier, livsstil, holdninger og adfærd.

Butiksprofilen sammensættes af
Butikkens sortiment, prisniveau, facadekendetegnet, indretning, personalets kendetegn, kundeservice / troværdighed, markedsføring, kvalitet m.m.

Købsadfærd:
Beslutningsprocessen – hvordan tager kunden beslutningen om køb af vare, når det drejer sig om henholdsvis et overvejselskøb, og når det drejer sig om et vanekøb?

Købsterper Overvejselskøb = dyre produkter som bil, tv, ferie.
Vanekøb er varer, der købes uden nærmere overvejselse eks. kaffe, mælk. Impulskøb = fristelser

Købsklasser: Planlagt køb står på huskesedlen. Planlagt impuls = skriver f.eks. kød på huskesedlen. Påmindet impuls = hov jeg mangle jo toiletteper. Ren impuls = noget man bliver fristet til nu og her.

Personligt salg
Med udgangspunkt i salgstrappen – se forsiden – har din elev arbejdet med, hvordan de enkelte trin i det personlige salg foregår. Arbejdet med behovsafklaring, fremfindning af den vare, kunden efterspørger samt mersalg.

Reklamationsret
Din elev har arbejdet med det regelsæt, der gælder for 2 års reklamationsret.

EKSEMPLER PÅ REDSKABER TIL DIALOG MED PRAKTIKSTEDER

Plakat, Tech College Aalborg

Eleverne på lastvogsmekanikeruddannelsen på Tech College Aalborg har en plakat hængende på skolen, der synliggør de mål, der gælder for praktikken. Lærerne og eleverne oplever, at plakaten kan synliggøre, når praktikkens elementer bliver inddraget i skoleundervisningen.

Desuden får eleverne et skema med, når en praktikperiode begynder. Her er kompetencemålene for skoleperioderne oversat til konkrete læringsmål for eleverne. Skemaerne giver desuden de oplæringsansvarlige i praktikvirksomhederne mulighed for at afkrydse de mål eleverne når i praktikken.

Skemaerne fungerer som grundlag for en dialog mellem skole og praktikstederne om, hvordan elevens arbejde i praktikken kan knytte an til det teoretiske, eleven har lært på skolen.

AUTO COLLEGE AALBORG

”Koblingsværktøj”

1. skoleperiode

For lærlinge, der primært arbejder med vedligeholdelse af lastvogne, har Auto College Aalborg tilrettelagt undervisningen således, at der undervises i emnerne **bremser og styretøj/undervogn** på 1. Skoleperiode.

I samarbejde med praktikvirksomhederne er nedenstående samarbejdsredskab udviklet, for at sikre en uddannelsesmæssig sammenhæng mellem skole- og praktiksted. Dette skema kan således også være et værktøj til at forbedre samspillet mellem praktikstedet og uddannelsesinstitutionen, herunder forbedre sammenhængen for lærlingen under hans uddannelse.

Navn

Har gennemført 1. Skoleperiode med de i skemaet nævnte fag og kan med fordel udbygge sin rutine ved at arbejde med nedenstående arbejdsopgaver. Dette skema kan også ses som en udbygning af praktikmålene.

Bremser

Fag nr.	Fag	Arbejdsopgaver (lærlingen kan)	✓
8922	Reparation af lastvognsbremser	Foretage eftersyn, kontrol, justering og reparation af trykluftmekaniske forstærkede bremser samt komponenter, herunder ALB-ventiler.	
		Udføre eftersyn på mekaniske driftsbremser samt mekaniske parkeringsbremser på en sådan måde, at slidte og defekte dele konstateres og eventuelle fejl findes og rettes.	
		Reparere hjulcylindre, kalibre, hovedcylindre, bremseforstærkere, last afhængige ventiler samt fremstille og udskifte bremserør med efterfølgende udluftning af anlæg.	
		Udskifte bremsebelægning og tilpasse bremsebelægningen til bremse tromlen.	
		Udskifte bremseklodser, vurdere bremsekivens sidekast samt slidmål i henhold til data og lovkraft.	
		Afprøve trykluftanlæggets forsyningsdel i henhold til data samt lovkraft.	
		Afprøve bremседelen af anlægget ud fra en forståelse for sammenhængen mellem stigende membrantryk og stigende bremsekræfter.	
		Afprøve en lastbils bremsepræstation på et bremserullefelt og vurdere om bremseanlægget opfylder lovkraftene.	
		Beregne bremsekræfter, bremselængde og deceleration.	

ELVISK

Nye erfaringer med elektronisk dialogredskab på Mercantec

På Mercantec har der på data- og kommunikationsuddannelsen i flere år været anvendt et dialogredskab mellem skole og praktik – EL-VI-SK – som er udviklet på skolen.

I dette FoU-projekt er der udviklet en elektronisk formular, hvor virksomheden og eleven i fællesskab kan beskrive de områder, som eleven har arbejdet med i den forgangne praktikperiode. I EL-VI-SK kan elevens niveau indenfor det enkelte arbejdsområde også markeres. EL-VI-SK fungerer som praktikerklæring, og skolen modtager

Her kan du se redskabet:
<http://www.elvisk.dk/>

FORUMTEATER

Samarbejde om forståelse af læring i praktikken

På SOSU Fredericia-Vejle-Horsens har projektet handlet om, at eleverne inden en praktikperiode skulle afprøve konkrete praksissituationer i form af forumteater og bearbejde disse i samarbejde med vejledere fra praktikken.

En udbredt nervøsitet blandt mange elever på social- og sundhedsuddannelserne for at begynde i praktikken var baggrunden for at afprøve forumteater som redskab til at koble praktikken tættere til elevernes erfaringer på skolen.

I arbejdet med elevernes forestillinger om, hvad det vil sige at være i praktik, skulle de først udarbejde en fortælling om deres forventninger til en kommende praktikperiode. Elevfortællingerne blev omsat til små teaterforestillinger, der blev fremført af elever, praktikvejledere og lærere på skolen.

I den efterfølgende praktikperiode inddrog praktikvejlederne de dilemmaer og bekymringer, som var fremkommet gennem forumteateret. Både lærerne og praktikvejlederne vurderer, at eleverne ikke på samme måde som tidligere havde "glemt" teorien i praktikken, fordi de sammen med praktikvejlederne i højere grad fik talt om det teoretiske i forbindelse med arbejdsopgaverne i praktikperioden. Samtidig blev elevernes nervøsitet med hensyn til praktikperioden mindre, fordi de gennem forumteateret havde fået trænet nogle konkrete dilemmaer og situationer, de havde været nervøse for.

Opgaver på tværs af skole og praktik

En opgave, der går på tværs af skole- og praktikperiode, kan være med til at styrke elevernes oplevelse af, at det, de lærer i undervisningen på skolen, har værdi for deres arbejde og læring i praktikvirksomheden. Og opgaverne kan være en mulighed for at arbejde videre med nogle konkrete udfordringer fra praktikken, når eleven er på skolen.

Opgaver på tværs

En opgave, der går på tværs af skole og praktik, kan være med til at gøre det tydeligt for eleven, hvordan det, der er lært på skolen, kan bruges i praksis. Eller hvordan det, de har arbejdet med i praktikken, knytter sig til det teoretiske i elevernes uddannelse.

Virksomhederne kan også få øjnene op for nogle nye kompetencer hos eleverne, hvis de fx arbejder videre med en opgave på skolen, som de har løst i praktikken. Eller elever kan bidrage til udvikling og nye vinkler på arbejdsopgaver i praktikvirksomheden.

Ofte er det op til skolen at planlægge en opgave, der går på tværs af skole og praktik. I enkelte uddannelser er der i uddannelsesordningen indskrevet en såkaldt praktikumopgave. Det gælder fx maleruddannelsen og uddannelsen til skiltetekniker.

Involver praktikstedet

Det er vigtigt, at elevens vejleder eller oplæringsansvarlige i praktikvirksomheden bliver involveret, hvis en elev skal arbejde med en opgave i løbet af en praktikperiode. Vejlederen eller den oplæringsansvarlige bør fx være med til at beslutte, hvad formålet og forventningerne er.

Praktikvirksomheden skal frigive tid til eleven, og derfor er det afgørende, at praktikstedet kan se en mening med eller et fagligt relevant udbytte af den konkrete opgave. Uanset hvordan skolen vælger at involvere elevernes praktikvirksomheder, er det vigtigt, at det er helt tydeligt, hvad det er, eleven skal, og hvor lang tid virksomheden skal afsætte til elevens arbejde.

Når skole og praktikvirksomheder arbejder sammen om meningsfulde opgaver for eleverne på tværs af skoleperioder og praktikperioder, er der god mulighed for, at eleverne bliver bedre til at reflektere over sammenhængen og bliver mere motiverede for at arbejde med de teoretiske begreber, der knytter sig til uddannelsen.

Forbered eleven godt

Inden eleverne skal arbejde med en skoleopgave i praktikken, er det også vigtigt, at skolen har forberedt eleverne på, hvad der forventes af dem. Desuden skal det være helt tydeligt, hvornår og hvordan eleven kan arbejde med opgaven i praktikvirksomheden.

Hvis eleven i forbindelse med opgaven skal have kontakt til andre personer i sin praktikvirksomhed, er det vigtigt, at eleven hilser på dem inden, og at de involverede er klar over, at eleven er i gang med den givne opgave.

Synliggør elevernes læring

Fastholdelse og synliggørelse af elevernes læring er en af forudsætningerne for at arbejde systematisk med at koble elevernes læring i skolen og i praktikken. En logbog eller portfolio som eleven selv udarbejder, kan være en måde at gøre elevernes læreprocesser synlige og øge elevernes motivation for uddannelsen.

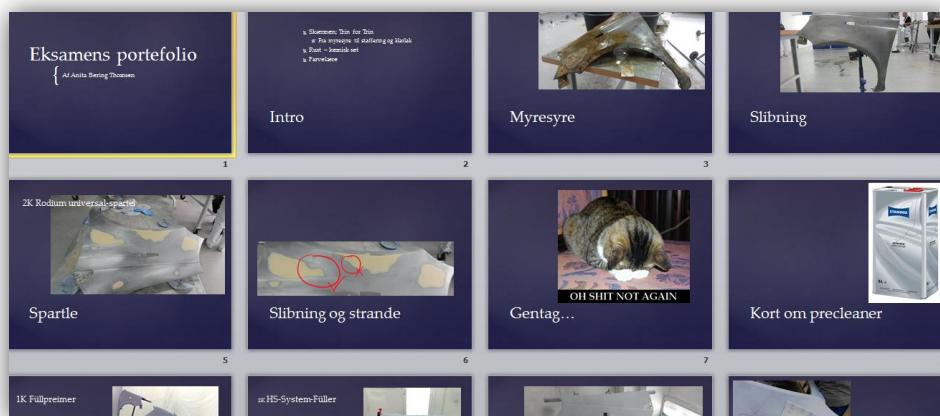
Logbog og portfolio kan gøre elevernes læring synlig

Når det, eleverne har arbejdet med, fastholdes i en portfolio eller en logbog, giver det eleverne mulighed for at se tilbage på det, de har lært, og reflektere over det i en ny sammenhæng.

Forsøgene viser, at eleverne har god gavn af at tænke deres læring fra praktikken med, når de arbejder videre på skolen – og tænke deres erfaringer fra praktikvirksomheden ind i arbejdet på skolen.

En logbog eller portfolio kan udarbejdes af eleverne selv, og dokumentation af deres arbejde kan fx være billeder, video eller tekst.

En logbog kan være en god måde at overlevere viden på om den læring, der er foregået i praktikken, når eleven skal videre i en skoleperiode. Et af forsøgene viser, at elevernes egen fotodokumentation af arbejdet i praktikken kan styrke motivationen for at arbejde videre med de mere teoretiske elementer i skoleperioderne.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandel.

Tæt kobling mellem skole og praktik
© 2015 Danmarks Evalueringsinstitut

Foto
Mette Bendixsen, Thomas Søndergaard

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN: (www) 978-87-7958-854-7